

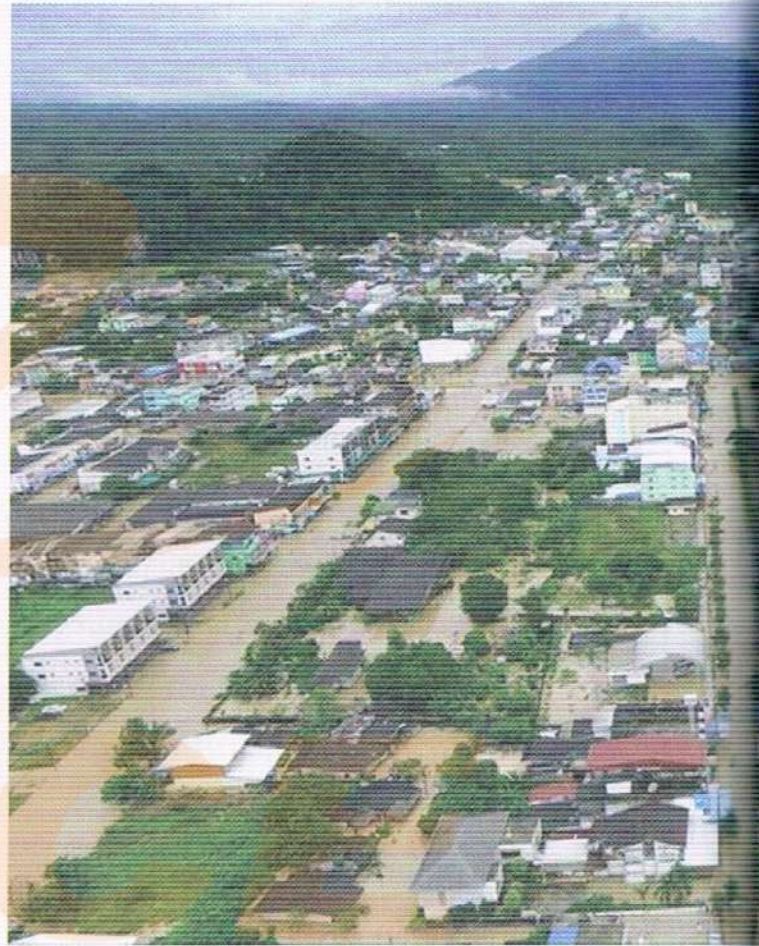
แล้วน้ำก็ท่วมใหญ่เมืองนคร...อีกรอบ

ทำอย่างไรจึงจะพ้น

นพ. บัญชา พงษ์พานิช

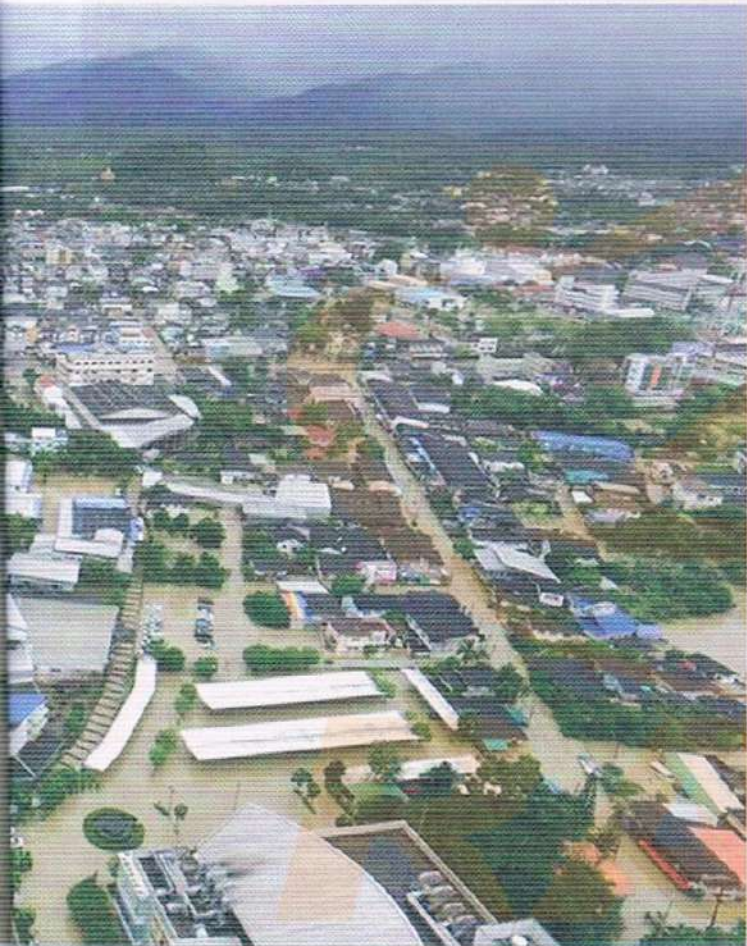
ลีกปี ๕๙ ต้นปี ๖๐ นี้มีน้ำหลากท่วมเมืองนคร ๒ รอบ รอบแรกเมื่อต้นเดือนธันวาคมหนักพอสมควร ครั้นหลังปีใหม่เพียง ๕ วันนั้นหนักมากหลากท่วมเกือบทั่วทั้งเมืองนครตลอดจนถึงทั้งภาคใต้ โดยในรอบแรกนั้นทางรัฐบาลถึงกับประกาศห้ามจะทำสารพัดด้วยโครงการตามแนวพระราชดำริ ที่ค้างเติ่งมานานมาก ได้ข่าวว่าจะใช้งบประมาณเป็นหมื่นล้านมาครั้งหลังนี้ยังไม่ได้ยินข่าวว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอะไรอีกใหม่ แต่ได้ยินมีคนเปรียบเปรยว่าน้ำท่วมนครหลายรอบแล้วแต่ยังไม่มีปฏิบัติการอะไรให้เห็นผลลู่ที่ขุมพรกับหาดใหญ่ไม่ได้ มีโครงการพระราชดำริแล้วทำกันทันทีจนน้ำที่เคยท่วมลี้ก็เบาบางลงไปได้

อันที่จริงเมืองนครเรามีโครงการพระราชดำริไม่น้อย เช่นคลองไม้เสียบนั้นก็ใช่ ที่ท่าดี-คีรีวงก็มี แต่ที่ใหญ่มากจนคนรู้จักกันทั่วก็คือโครงการประดูระบายน้ำปากพนังและระบบชลประทานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคลองส่งน้ำแพรงเมืองด้วย ส่วนที่จำเพาะเจาะจงเรื่องป้องกันอุทกภัยนั้น ถ้าจำไม่ผิด พระเจ้าอยู่หัวทรงให้แนวพระราชดำริเป็นชุดใหญ่ตั้งแต่เมื่อคราวอุทกภัยครั้งใหญ่ ปี ๒๕๓๑ ที่เขาดลุ่มที่คีรีวง - กะทูน - พิปูน - ฉวาง และดูเหมือนว่าจะรวมถึงการจัดการน้ำทั้งระบบ กล่าวคือแก้ทั้งน้ำแล้งและป้องกันน้ำท่วมไปด้วยกัน ซึ่งบางอย่างก็ได้ดำเนินไปบ้างแล้ว แต่ดูเหมือน (อีกเหมือนกัน)ว่าจะไม่ครอบคลุมทั้งระบบ ด้วยมีอุปสรรคข้อปัญหา มาก จนกระทั่งมีการปิดฝุนน้ำเสนอ และดูเหมือนว่าจะสั่งการกันแบบด่วนจี๋จนผมเองก็อดห่วง

ไม่ได้ ด้วยหลายเหตุ โดยเฉพาะน้ำที่ท่วมรอบนี้ มีเหตุและปัจจัยที่เปลี่ยนไปจากเดิมหลายประการ ทั้งเรื่องภูมิอากาศของโลกและภูมิภาค ทั้งภูมิฐานตลอดจนภูมิศาสตร์และการพัฒนาสารพัดของพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะพื้นที่ป่าเขาสูงชัน ที่ราบไหล่เขา จนถึงที่ลุ่มลำนน้ำลงมาถึงที่ราบลุ่ม ทุ่งนา สันดอนทราย บึง จนถึงชายทะเลและชายฝั่ง เฉพาะฝนฟ้าเรื่องเดียวก็ดูเหมือนว่าจะบอกไม่ถูกว่าเป็นพายุโซนร้อนอย่างแฮเรียตเมื่อปี ๒๕๐๕ หรือพอเรสต์เมื่อปี ๒๕๓๖ หรือดีเปรสชันก็ไม่ใช่ จะเป็นร่องความกดอากาศต่ำกำลังแรงอย่างเมื่อปี ๒๕๓๑

ก็ไม่ใช้ เท่าที่ผมถามหลายท่านก็บอกกันคนละอย่าง สองอย่างที่ “คาดคิดไม่ได้ ออกนอกได้ยาก” แต่ที่แน่ๆ คือฝนตกหนักมากอย่างต่อเนื่องจนปริมาณน้ำที่ลงมาในแต่ละพื้นที่รับน้ำนั้นล้นแล้วก็หลากท่วมถล่มทั้งป่า เขา เรือกสวน ไร่นา ถนน สะพานและคอ ตลอดจนบ้านช่อง และสิ่งปลูกสร้างทั้งหลาย ที่พวกเราถมสร้างกันไว้ไว้อย่างไรระบบจนน้ำที่พยายามไหลลงสู่ที่ต่ำก็ล้นทะลักไปตาม

แต่ละช่องเท่าที่มีเหลือ หรือไม่ก็ล้นท้นและขังรอเวลา จนกว่าจะหมด จนผมก็ไม่ใคร่แน่ใจว่านานาโครงการที่นำเสนออย่างถ้วนถี่และได้รับการชี้แจงทันทีนี้จะตรงต่อเหตุและสภาพปัญหาอย่างถูกถ้วนแท้จริง

ก่อนหน้านี้ เมื่อหน้าแล้งที่เพิ่งผ่านมา เมืองนครก็เพิ่งผ่านอีกวิกฤตที่เป็นอีกที่สุดอย่างเหลือเชื่อ คือแล้งไปทั้งจังหวัดจนขาดน้ำอย่างทั่วหน้า แล้วเทศบาลก็ทำท่าว่าเร่งรัดจะทำโครงการพิเศษเป็นพันล้านแบบผูกพันกันนานมาก แต่เกิดการขาดทุนจนเทศบาลหยุดพักไว้ไม่ทราบเหมือนกันว่าถึงขณะนี้ไปกันถึงไหนแล้ว

ทั้ง ๒ สภาพปัญหาของเมืองนคร ณ ขณะนี้คือมีครบทั้งน้ำท่วมและน้ำแล้งในแต่ละรอบปี สร้างผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความเป็นอยู่ที่ดีซึ่งเป็นพื้นฐานของมนุษย์และสังคมตลอดจนชุมชนและเมือง โดยเฉพาะ ๒ ปัจจัยหลักของชีวิตที่ถูกกระทบตรงๆ คืออาหารและที่อยู่อาศัย ตลอดจนการประกอบอาชีพเพื่อมาซึ่งปัจจัยนี้ และแน่นอนว่าต้องการการทุ่มเทอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะรัฐบาลกลางเสียที แต่ก็จำเป็นที่จะต้องทำให้ถูกถ้วนสมบูรณ์แบบและบูรณาการ ซึ่งผมคิดว่าไม่น่าที่จะสั่งปုပ်ได้ปုပ် ดังที่เมื่อน้ำท่วมตอนต้นเดือนธันวาคมแล้วรัฐบาลสั่งการกลางเดือนกุมภาพันธ์ที่ได้เป็นอภิมาโครงการหลายหมื่นล้านบาท โดยยังไม่ทันได้ทำอะไรหลังสั่งการ น้ำก็ท่วมระลอกใหม่มากและหนักหนากว่าเดิมเข้าไปอีก ฟังมาว่าจะมีถึง ๘ เดือน กับ ๑ คลองส่งน้ำที่มีหลายคนเรียกว่าน่าจะเป็นแม่น้ำ ซึ่งผมก็ไม่รู้เช่นกันว่าเป็นอย่างไร และจะอย่างไร ได้แต่มองๆ และอดห่วงใยไม่ได้ว่าจะลงเอยอย่างไร

เมื่อครั้งก่อสร้างประตูระบายน้ำที่ปากพนัง ผมได้รับการร้องขอจากกรมชลประทานและกองทัพภาคที่ ๔ ให้ช่วยเป็นพิธีกรดำเนินรายการประชาพิจารณ์โครงการเขื่อนที่เปลี่ยนชื่อเรียกเป็นประตูระบายน้ำ และผลออกมาว่าให้ดำเนินการสร้างได้นั้น ผมจำได้ว่าได้ร้องขอกับผู้เกี่ยวข้องว่า งานนี้ในเมื่ออ้างเอาพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นหลักชัย ขอให้ทำกันอย่างตรงไปตรงมาและปลอดการทุจริตได้ไหม ? และที่จำได้ไม่ลืมคือเรื่องบันไดปลาโจนที่มีคนถามแล้วมีการตอบว่าได้ทำการศึกษาและออกแบบไว้พร้อมแล้วอย่างนั้นอย่างนี้ โดยหลังเวทีผมได้ถามซ้ำว่าแล้วที่อธิบายนั้นจะเป็นอย่างนั้นหรือที่ปากพนัง ? คำตอบคือ ก็ไม่รู้ ลอกเอามาจากงานอื่นๆ โดยไม่มีประสบการณ์ตรง และตอนนี้ที่สร้างเสร็จมาจนถึงทุกวันนี้เป็นอย่างไรผมก็ไม่รู้ได้

อีกครั้งหนึ่ง ถ้าจำไม่ผิด ในชุดโครงการของกรมชลประทานที่ประมวลว่าเป็นโครงการพระราชดำริเรื่องแก้ปัญหาน้ำท่วมและสำรองน้ำใช้ของเมืองนครนั้น ดูเหมือนจะมีเงื่อนไขที่กรุงชิงอยู่ด้วย โดยมีการสำรวจเตรียมการเวนคืนที่ดินด้วยแล้ว และคนกรุงชิงมีความเห็นเป็น ๒ ทาง เมื่อมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ถูกขอให้เข้าไปจัดเวทีสาธารณะ ดูเหมือนว่าจะนำโดยท่านอาจารย์เลิศชาย เป็นผู้ดูแล และส่งคนมาขอให้ผมเข้าไปเป็นผู้ดำเนินรายการซึ่งก่อนเปิดเวทีทุกคนบอกว่าเอาเลยคุณหมอ จนเมื่อผลที่ออกมาว่าให้พักโครงการไว้ก่อนหรือว่ายุติเลยก็จำไม่ได้แล้วนั้น ทราบแต่ว่าทุกคนกล่าวหาว่าผมอยู่ข้างฝ่ายที่เขาขัดใจ ทางการว่าผมเอนเอียงให้ชาวบ้าน ชาวบ้านที่ไม่ต้องการเชื่อถือว่าผมเอนเอียงไปทางการ ชาวบ้านที่ต้องการเชื่อถือว่าผมอยู่ฝ่ายคัดค้าน โดยอาจารย์เลิศชายกับอีกหลายคนบอกว่า หมอดำเนินการได้ดี ส่งและหวนคำถามตามที่แต่ละฝ่ายไล่ถาม ปัญหาอยู่ที่การตอบของแต่ละฝ่าย ไม่ใช่ผม ที่สำคัญคือเมื่อทุกฝ่ายต่างรู้สึกว่าคุณไม่เข้าข้างเขา ก็ถือว่าทำหน้าที่ได้อย่างเป็นกลางแน่แล้ว

ที่ยก ๒ กรณีนี้ขึ้นมา ณ ขณะนี้ เพื่อชี้ว่า เรื่องนี้ยังมีอีกหลายนัยยะและขั้นตอน ที่สำคัญคือได้ทำการศึกษาทบทวนอย่างถูกถ้วนครบถ้วนเป็นปัจจุบันเพียงพอต่ออนาคตข้างหน้าเพียงพอ เพราะสิ่งนี้ที่จะเป็นเครื่องทำความเข้าใจจนพร้อมอกพร้อมใจกันทั่วทั้งเมืองนครว่าอะไรที่ต้องทำอะไรจะช่วยกันทำ เพื่อไม่ให้ผู้ที่ยากลำบากกับทั้งเรื่องน้ำท่วมและน้ำแล้งอย่างซ้ำซากมาหลายสิบปีนี้จะได้พ้นจากวังวนนี้เสียที ก่อนที่จะหนักหนากว่านี้ หรือไม่ก็ได้ขัดแย้งวุ่นวายแถมน้ำท่วมน้ำแล้งอีกต่อหนึ่ง ซึ่งหากถึงขั้นนั้น ก็จะเป็นที่น่าอดสู้อย่างยิ่งสำหรับเมืองนครอีกคำรบ.

ขอเรียกร้องและเชิญชวนให้มาร่วมกันหาทางออกอย่างจริงจังและจริงใจ วางอดีตและประโยชน์ส่วนตัวทั้งหลายไว้แล้วเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งให้ได้ทางออกที่ดีร่วมกัน จะเป็นไปได้ไหมครับ ?

